LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Kollegiaalisuus - menneisyyden muisto vai lääkärijohtajan työkalu

Suomen Gynekologiyhdistyksen hallinnon koulutus
Lääkäritalo 10.2.2012

Hannu Halila
Varatoiminnanjohtaja, Suomen Lääkäriliitto
LKT, dosentti, naistentautien erikoislääkäri
Lääkärikouluttajan erityispätevyys

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Sidonnaisuudet

- Suomen Lääkäriliitto, varatoiminnanjohtaja
- Helsingin yliopisto, terveydenhuollon hallinnon dosentti
- Sivutoiminen yksityislääkäri, Lääkärikeskusyhtymä ja Kannelmäen Lääkäriasema (Suomen Terveystalo)
- UEMS, Euroopan erikoislääkäriliitto, Past President (2002-05)
- Rome CME/CPD Working Group (supported by Serono Symposia International Foundation)

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Professio

- **Professio** on vahvan ja arvostetun yhteiskunnallisen aseman saavuttanut ammatti. Professioiden asema perustuu todelliseen tai väitettyyn erikoisosaamiseen, johon ne ovat ovat saaneet ainakin osittaisen ja usein lakisääteisen monopoliaseman
- Professionaalin asemaan liittyy usein tavallista suurempi autonomia työnteossa. Tyypillisiä ja vanhimpia professioita ovat papin, lääkärin ja lakimiehen ammatit.

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Professio

- Profession tyypillisiä tunnusmerkkejä ovat teoreettiseen tietoon perustuva osaaminen, koulutuksen ja harjoituksen tarve, alatyypilliset erityissäännöt kuten papin rippisalaisuus, sekä ryhmän jäsenten taitojen testaaminen
- Sosiologisesti professioita ovat määritelmällisesti täsmälleen ne ammatit, jotka ovat yhteiskunnassa onnistuneet saamaan profession aseman

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Lääkäriprofession ammattieettiset velvoitteet

- Altruismi
- Korkea ammattitaito ja sen ylläpitäminen
- Yleisten lääkärin etiikan periaatteiden noudattaminen
- Humanististen arvojen kunnioittaminen
- Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteuttaminen

Kirjasta: Lääkäriksi. Duodecim 2007

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Lääkäriprofession ammatilliset oikeudet

- Oikeus taudinmäärityksiin ja hoitoihin
  - Oikeus astua ruumiillisen koskemattomuuden alueelle ja saada luottamuksellisia tietoja
- Ammattikunnan ja yksittäisten ammatinharjoittajien kunnioittaminen
- Kohtuullinen palkkaus ja yhteiskunnallinen arvostus

Kirjasta: Lääkäriksi. Duodecim 2007

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Professio

= ammatti, jonka harjoittajia yhdistää vaativa tieteellinen koulutus ja ammatinharjoittamiseen liittyvä vankka moraaliarvopohja.

Tästä seuraa oikeutus kliiniseen autonomiaan, mikä on lääkärin profession keskeinen käsite.

Professio ja sille perustuva kliininen autonomia eivät onnistu ilman kollegiaalisuutta

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Muuttuva professio

- Voidaan ymmärtää kahdella tavalla:
  - Muutos professioon kuuluvissa henkilöissä (lääkärikunnassa)
  - Muutos professioon liittyvässä työssä (lääkärin työssä)
- Näitä kahta ei voida aina erottaa

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Lääkärimäärä moninkertaistunut

Suomessa laillistettujen lääkärien määrän kehitys vuosina 1900 - 2011			
Vuosi	**Lääkäreitä**	**Naislääkäreitä (%)**	**Asukkaita / lääkäri**
1900	373	1	7 143
1920	657	6	4 756
1940	1 394	13	2 680
1960	2 915	22	1 573
1980	9 517	33	530
2000	18 925	48	274
2011	24 502	53	219

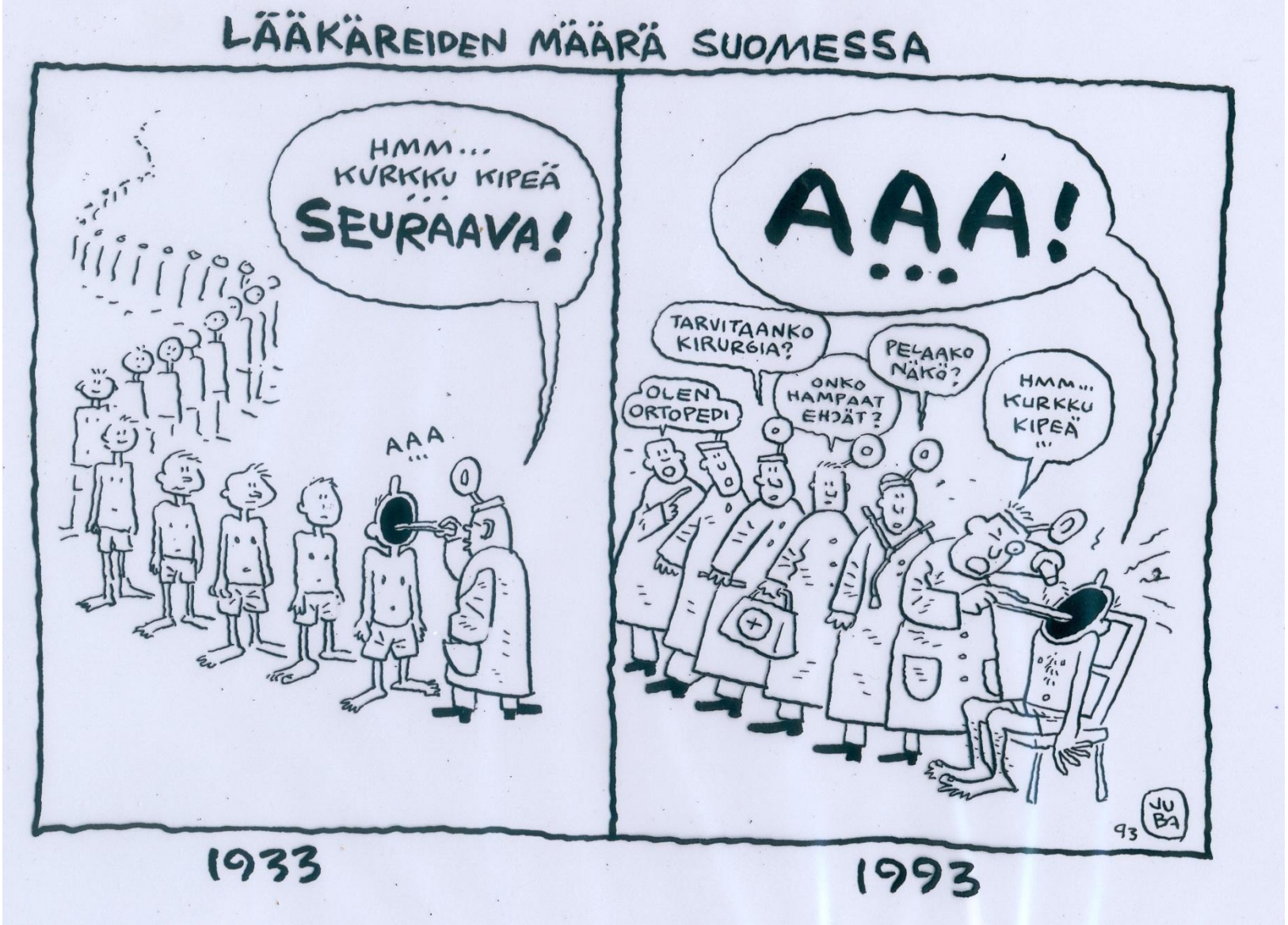
LÄÄKÄREIDEN MÄÄRÄ SUOMESSA
HMM... KURKKU KIPEÄ ... SEURAAVA!
AAA ...
1933
AAA!
TARVITAANKO KIRURGIA?
OLEN ORTOPEDI
ONKO HAMPAAT EHJÄT?
PELAAKO NÄKÖ?
HMM... KURKKU KIPEÄ ...
JUBA
93
1993

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Kiinnostus ihmiseen tärkein syy hakeutua opiskelemaan lääketiedettä

Missä määrin seuraavat tekijät vaikuttivat hakeutumiseesi opiskelemaan lääketiedettä? (%) (Lääkäri 2008)

	1988	1993	1998	2003	2008
Kiinnostus ihmiseen	77	79	81	83	82
Arvostettu ammatti	60	62	63	65	59
Monipuoliset työmahdollisuudet	63	67	61	54	45
Kutsumusammatti	36	42	41	41	42
Koulumenestys	52	49	45	47	40
Hyväpalkkainen ammatti	52	49	45	47	40

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Perhe-elämä tärkeintä elämässä

Mikä on sinulle tärkeää elämässä? Kolme tärkeintä asiaa. (%) (Lääkäri 2008)

	1988	1993	1998	2003	2008
Perhe-elämä	74	67	74	82	84
Terveys	50	47	58	62	59
Läheiset ja turvalliset ystävyyssuhteet	32	32	38	39	41
Lasten menestyminen elämässä	24	20	24	28	26
Suoriutuminen työssä ja opiskelussa	39	34	30	20	23
Mahdollisuus harrastuksiin ja itsensä toteuttamiseen	23	16	19	17	18
Usko Jumalaan		15	15	14	12
Hyvä työpaikka	15	11	11	11	10

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Miten lääkärikunta muuttuu?

- Lääkäreitä on aikaisempaa enemmän
  - Kollegiaalisuus on muuttunut ystävyydestä ammatilliseen kollegiaalisuuteen
  - Lääkärikunnan sisälle syntynyt alaryhmiä
- Yhteisöllisyys vähenee ja yksilöllisyys lisääntyy kuten muussakin yhteiskunnassa
- Lääkärien sitoutuminen professioon vähentynyt
  - Halu ja tarve sitoutumiseen kuitenkin edelleen olemassa
    - Lääkärin vala

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Miten lääkärikunta muuttuu?

- Lääkäreistä aikaisempaa suurempi osa on naisia
  - Perhearvoista tullut aikaisempaa tärkeämpiä
  - ”Miehetkin ovat naisistuneet”
- Työn rooli elämässä vähentynyt
  - Ei vain lääkäreillä, vaan koko yhteiskunnassa
- Kansainvälistyminen
  - Nuorilla enemmän kokemusta ulkomailta esimerkiksi vaihto-ohjelmien kautta
  - Ulkomaalaistaustaisia lääkäreitä Suomessa aiempaa enemmän
    - Ulkomailla opiskelleet suomalaiset
    - Suomeen tulevat ulkomaalaiset

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Miten lääkärin työ muuttuu?

- Erilaiset työtavat lisääntyneet
  - Osa-aikatyö
  - Vuokralääkärityö
  - Lääkärit toimivat kasvavassa määrin muissa tehtävissä kuin lääkärin työssä
- Teknologian ja hoitojen kehittyminen muuttaa työn sisältöä
  - Tietotekniikka helpottanut ja vaikeuttanut työtä
    - Pitäisikö tietotekniikan mukautua työhön vai työn tietotekniikkaan?

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Miten lääkärin työ muuttuu?

- Työn vaatimustaso lisääntynyt
  - Lääkäri ei saa tehdä inhimillisiäkään virheitä
  - Syyllisen etsiminen silloinkin kun sitä ei ole selkeästi osoitettavissa
  - Valituskynnys aikaisempaa matalampi
- Potilaat aikaisempaa aktiivisempia
  - Tietolähteet kaikkien saatavilla
  - Potilaat osaavat hoitaa itseään, mutta myös vaatia erilaisia hoitoja tai tutkimuksia

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Miten lääkärin työ muuttuu?

- Elämän normaaleja ilmiöitä pyritään selittämään lääketieteen avulla
  - Medikalisaatio
- Terveydestä tullut viihdettä
  - Erilaiset ”puoskarit” saavat tilaa julkisuudessa

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Miten lääkärin työ muuttuu?

- Lääkärin auktoriteettiasema hälventynyt
  - Tilalle tullut ”terveyskonsultin” tai ”terveysvalmentajan” rooli
- Terveydenhuollon työnjako muuttunut
  - Muut ammattikunnat ottaneet ennen lääkäreille kuuluneita tehtäviä
  - Samalla lääkäreille tullut enemmän ei-lääketieteellisiä tehtäviä
  - Lääkärien yksinoikeus diagnoosin tekemiseen alkanut murentua
    - Hoitajaresepti

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Miten lääkärin työ muuttuu?

- Lääkäriprofession autonomiaa murennettu
  - Kasvavien kustannusten hillitseminen johtaa autonomiaan puuttumiseen
    - Hyvän hoidon paradoksi
  - Lääkärin ja potilaan välinen kohtaaminen on lääkärille pyhä
    - Ajoterveyslaki
    - Aselaki
  - Merkittävä uhka lääkärin edellytyksille tehdä työnsä!

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Miten lääkärin työ muuttuu?

- Profession autonomiaan kuuluu itsesäätely
  - Lääkäriliitto ollut aktiivinen muun muassa potilasvahinkoasioissa ja Taitopuun kehittämisessä
  - Yhteiskunnassa kuitenkin kasvava paine lääkärien aktiivisempaan holhoamiseen ja lääkärin työn säätelyyn

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Suomen Lääkäriliiton kollegiaalisuusohjeiden tarkoituksena on pitää yllä arvonmukaista henkeä ja hyvää toveruutta maan lääkärikunnan keskuudessa.

Ohjeet opastavat lääkäreitä käyttäytymään kollegiaalisesti työhön liittyvissä ja muissa keskinäisissä suhteissaan.

Ohjeiden tarkoituksena ei ole suojella lääkäriä puutteellisen ammattitaidon, virheellisen menettelyn tai väärinkäytöksien selvittämiseltä ja seurauksilta.

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Kollegiaalisuuden sisältö

- edellyttää sitoutumista yhteisiin pelisääntöihin; noudatetaan
  - potilaiden hoidossa hyväksyttäjä hoitoindikaatioita,
  - hoitomenetelmiä ja – keinoja

    ”…käytän vain lääketieteellisen tutkimustiedon tai kokemuksen hyödyllisiksi osoittamia menetelmiä.” (Lääkärinvala)
  - lääkäripalveluiden markkinointiohjeita

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Kollegiaalisuuden haasteet

- **Kilpailu** potilaista
- Kuukausipalkasta suorite**palkka**an
- Lääkärimäärän kasvu ja kansainvälistyminen
- Virkamies vai lääkäri?
- **Uudet toimijat** suhteessa lääkäriin
  - lääkärin hallinnollinen asema
  - vuokralääkäritoiminta
- **Uusi asenne** lähimmäisiin
  - yhteisöllisyyden merkityksen väheneminen
  - yksilöllisyyden merkityksen kasvu

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

- kollegiaalisuuteen on aina kuulunut tapa, jossa kokeneempi opastaa kokemattomampaa hoitamaan potilasta hyvin
  - Entä jos et siirrä tietotaitoasi muille tai teet sen vain maksusta?
  - Onko se riippuvainen palkanmaksajasta?

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Hippokrateen vala

Tulen pitämään vanhempieni arvoisena sitä, joka on opettanut minulle tämän taidon, ja jakamaan hänen kanssaan elatukseni, ja hänen tarvitessaan apua tulen sitä antamaan.

Hänen poikiaan… olen opettava… ilman palkkaa ja sopimusta.

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Markkinointi

- Markkinoinnin on oltava totuudenmukaista, asiallista, luotettavaa ja hyvän tavan mukaista. Ylisanoja tai vertailumuotoja ei saa käyttää.
- Markkinoinnilla ei tule luoda tarpeetonta terveydenhuoltopalvelujen kysyntää.
- Avoin tai peitelty vertailu toisiin palvelun tuottajiin on kiellettyä

SAUNA,
KARJALA
JA TERVA
KARJALA
TERVA
Tässä kaikki
mitä terveyteesi
tarvitset
AVOINNA
JOKA PÄIVÄ

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Kunnankamreerin vai potilaan etu?

- Onko julkisen hoidon resurssit riittävästi mitoitettu ja jos ei ole, niin kenen etua lääkäri ajaa –ja miten?

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Markkinoinnista

Lääkäri voi ilmoituksissaan käyttää vain sellaisia hänelle kuuluvia yleisesti hyväksyttyjä oppiarvoja, oikeuksia tai pätevyyksiä ja virka-asemaan liittyviä nimityksiä, jotka liittyvät siihen toimintaan, jota ilmoittaminen koskee.

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

1 §

Lääkärin on käyttäydyttävä kollegoitaan kohtaan suvaitsevasti ja osoittaen hyvää tahtoa.

Erimielisyydet voidaan yleensä sopia perehtymällä toisen näkökohtiin. Jos ammattiasioissa syntyy ristiriita, lääkärin tulee pyrkiä selvittämään erimielisyys suoraan kollegansa kanssa.

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

2 §

Lääkäri ei saa loukata muita ammattikuntansa ryhmiä ja niiden oikeuksia

3 §

Lääkärin tulee toimillaan, ratkaisuillaan ja esimerkillään ylläpitää ja edistää ammattietiikkaa ja kollegiaalisuutta

nettikeskustelut…

markkinointi…

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

6 §

Lääkärin on sopimatonta moittia potilaalle kollegansa toimintaa. Jos lääkäri havaitsee, että toisen lääkärin diagnoosi, hoito tai muu menettely on ollut virheellinen, on hänen ilmoitettava havainnoistaan asiallisesti sekä potilaalle että kyseiselle kollegalle.

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

10 §

Kollegiaalisuutta koskevat erimielisyydet, joista ei muuten päästä sovintoon, on saatettava Suomen Lääkäriliiton soviteltaviksi tai ratkaistaviksi eikä niistä saa antaa tietoja asiaankuulumattomille

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Kollegiaalisuus ja professionalismi

Muutospaine perinteisestä ammatinharjoittajasta virkamieheksi, josta seuraa lojaliteettiongelma.

Siitä seuraa ongelma profession perustalle ja edelleen kollegiaalisuudelle

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Airaksinen vertaa äitejä lääkäreihin. Kummankin työ on mahdotonta. Vastuu on niin suuri, että sitä ei kestä ilman itsepetosta. Lääkäreillä on omat yhdistyksensä ja kollegiaalisuuden sääntönsä, joiden avulla he selviävät, mutta äideillä ei ole institutionaalisen itsepetoksen mahdollisuutta. Ei ole mitään äitien liittoa, joka siloittelisi kuhmut. Jokainen äiti joutuu taistelemaan taistelunsa yksin.

Fil prof. Timo Airaksinen, HS 8.2.2009

LÄÄKÄRILIITTO
LÄKARFÖRBUNDET

Kiitos!